# HE 41/2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024

## Momentti 30.40.22 Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen

Momentille myönnetään 4 204 000 euroa, kun kuluvana vuonna 2023 momentilla on käytössä 14 966 000 euroa. Määrärahalle on useita käyttökohteita, joista yksi on Kansallisen metsästrategian toimeenpano, sen toimeenpanoon on osoitettu 1 340 000 euroa.

Valtioneuvosto teki yleisistunnossaan 19.10.2023 periaatepäätöksen Kansallinen metsästrategia 2035:stä. Strategia on yhteensovittava elinkeinostrategia, joka kattaa metsätalouden ja -teollisuuden lisäksi myös metsien muihin sekä aineellisiin että aineettomiin tuotteisiin perustuvan tuotannon ja palvelut. Sitä toimeenpannaan yhteistyössä eri hallinonalojen ja toimijoiden kanssa. Keskeinen osa maakunnallista toimeenpano on metsäkeskuksen johdolla laadittavat alueelliset metsäohjelmat. Kansallisen metsästrategian toimenpanoa varten on laadittu hankesalkku kärkihankkeineen, joilla vastataan toimintaympäristön haasteisiin. Strategiaan toteutetaan valtiontalouden kehyspäätösten ja talousarvion puitteissa. Toimeenpanoon ositettua 1 340 000 euroa voidaan pitää vaatimattomana huomioiden metsiemme käyttöön kohdistuvat odotukset ja uhkat.

## Momentti 30.40.41 Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen

Momentille myönnetään 3 590 000 euroa, josta 1,5 miljoonaa euroa on käytettävissä vahinkojen korvaamiseen. Vuoden 2023 talousarviossa määrärahoja oli käytettävissä 4 760 000 euroa, josta 2,2 miljoonaa euroa oli käytettävissä vahinkojen korvaamiseen. Määrärahataso laskee 1,17 miljoonaa euroa ja vahinkojen korvaamiseen tarkoitettujen varojen määrä laskee 0,7 miljoonaa euroa. Suurin osa valtion tältä momentilta korvaamista tuhoista on metsätuhoja,

maatalouden hirvikorvaukset ovat olleet noin kymmenesosa metsävahinkojen korvauksista.

Vuonna 2022 metsänomistajat hakivat korvauksia hirvieläinten aiheuttamiin vahinkoihin aiempaa vähemmän. Metsävahinkoja korvattiin kaikkiaan 0,74 miljoonalla eurolla 1 460 hehtaarin alueelle.  Eniten vahinkoja korvattiin Pohjois-Pohjanmaalla, Pohjois- Karjalassa ja Keski-Suomessa.

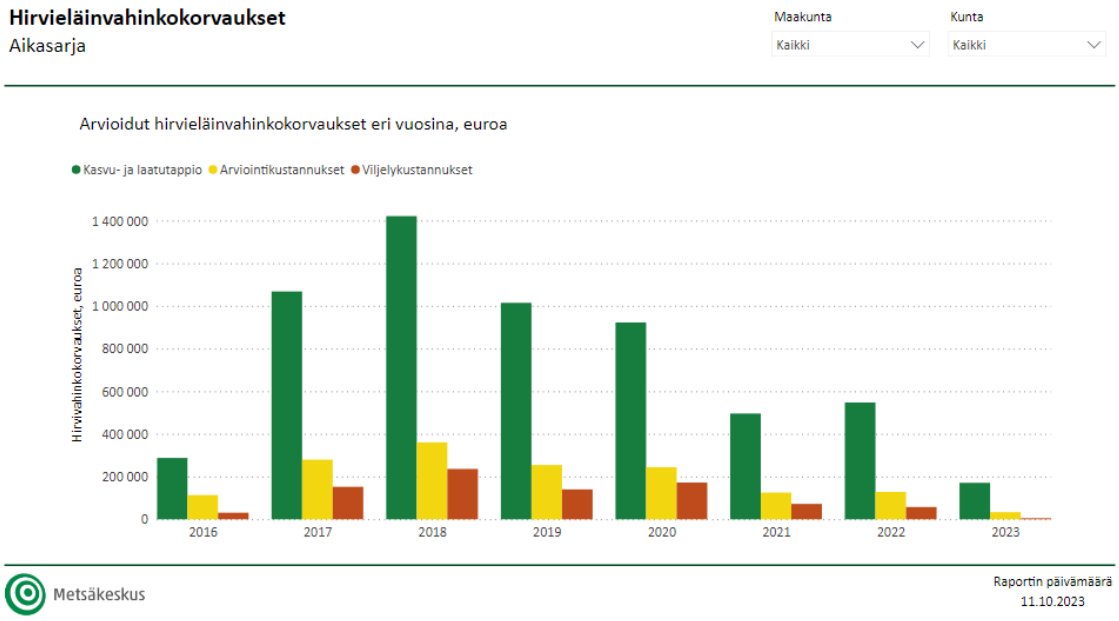


Valtakunnan metsien inventoinnissa on arvioitu koko maan hirvieläintuhoja ja niiden laajuutta. Näihin tietoihin verrattuna vakavista ja täydellisistä hirvieläintuhoista korvataan noin 19 prosenttia ja kaikista metsän kasvua ja laatua alentaneista tuhoista vain 2 prosenttia. Metsänomistajat voivat jättää hirvieläinvahinkoja ilmoittamatta, jos he epäilevät, että korvauskynnys ei ylity.

Metsäkeskus katsoo, että ensi vuodelle esitetty määrärahataso on riittävä metsätalouden hirvivahinkojen korvaamiseen.

Lisätietoja hirvivahingoista ja korvauksista:

Metsätuhot | Metsäkeskus (metsakeskus.fi)

## Momentti 30.40.44 Tuki puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen

Kestävän metsätalouden töiden maksamiseen on vuodelle 2024 osoitettu 38 377 000 euroa, ja uusien tukipäätökseen hyväksymiseen on käytettävissä myöntämisvaltuutta 15 000 000 euroa. Kuluvana vuonna tukimääräraha on 47 497 000 euroa ja myöntämisvaltuus 54 500 000 euroa.

Viime vuonna (2022) määrärahoja käytettiin puuntuotannon tukemiseen 37 miljoonaa euroa ja vuonna 2021: 42,3 miljoonaa euroa. Kuluvan vuoden käytöksi Metsäkeskus arvio n. 42 miljoonaa euroa. Uudessa tukijärjestelmässä tulee muutoksia tuettaviin työlajeihin sekä tukitasoihin. Uusia tukitasoja ei ole vielä vahvistettu. Sen vuoksi on vaikea tarkasti arvioida määrärahatason riittävyyttä.

Metsätalouden tukijärjestelmä muuttuu vuoden 2024 alussa. Kestävän metsätalouden rahoituslain korvaa Metsätalouden kannustejärjestelmä ja siinä siirrytään käyttämään tukimuotona de minimis-tukimenetelmää nuoren metsänhoidon työlajissa. Tämä tukimuodon muuttaminen mahdollistaa myöntämisvaltuuden tason merkittävän laskun talousarviossa.

Uuden tukijärjestelmän rinnalla väistyvän Kestävän metsätalouden tukijärjestelmän hankkeet tulee saada valmiiksi vuoden 2026 loppuun mennessä. Metsäkeskus hallinnoi ja ylläpitää siten kahden eri tukijärjestelmän valvonta- ja maksatusmenettelyjä sekä kahta tukien käsittelyn tietojärjestelmää yllä vuoden 2026 loppuun asti. Tästä aiheutuu metsäkeskukselle ylimääräistä työtä verrattuna tilanteeseen, että hallinnoitavana olisi vain yksi tukijärjestelmä.

Lisätietoja Kemera-varojen käytöstä:

Kemera-varojen käyttö 2012–2022 (metsakeskus.fi)

## Momentti 30.40.45 Metsäluonnonhoidon edistäminen

Momentille myönnetään vuodelle 2024 11 027 000 euroa, joista 7 827 000 euroa on osoitettu ympäristötukeen ja 1,5 miljoonaa euroa luonnonhoitohankkeisiin ja 1,7 miljoonaa Helmi-elinympäristöohjelman toimenpiteisiin. Vuonna 2023 varoja on ollut käytettävissä talousarviossa 17,5 miljoonaa euroa, josta ympäristötukeen 14,3 miljoonaa euroa, metsäluonnon hoitohankkeisiin 1,5 milj. euroa ja Helmi-elinympäristöohjelman toimenpiteisiin 1,7 milj. euroa.

Vuonna 2022 määrärahoja käytettiin yhteensä 8 984 572 euroa, josta 90 % kohdistui ympäristötukeen 10% euroa luonnonhoitohankkeisiin. Metsäkeskuksen arvio kuluvana vuoden 2023 varojen käytöstä on 12–14 miljoonaa euroa.

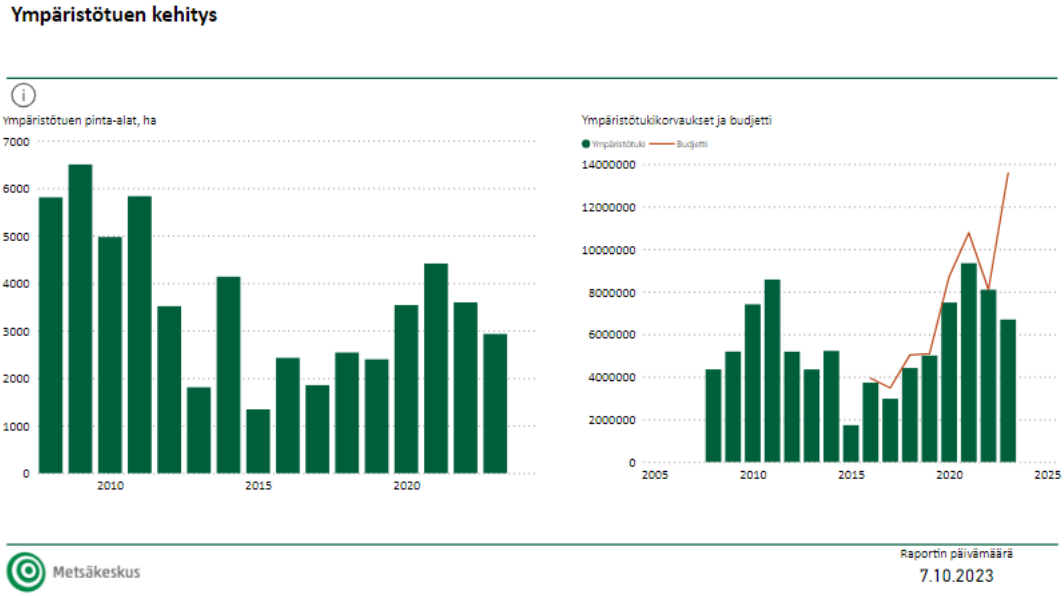


Metsäkeskuksen maanomistajille myöntämillä ympäristötuilla rauhoitetaan kohteita kymmenen vuoden määräajaksi. Kohteet rakentuvat pääosin metsälain 10§ erityisen arvokkaiden elinympäristöjen ympärille. Määräaikainen rauhoitus on monelle metsänomistajalle askel kohti pysyvää rauhoitusta.

Metsäkeskuksella on ollut keskeinen rooli yksityismailla toteutettavien ympäristötukien ja Helmi sekä Metso-ohjelmien käytäntöön viennissä. Metsäkeskus näkee talousmetsien luonnonhoidon kiinteänä osana hyvää metsänhoitoa ja pitää tärkeänä, että valtion luonnonhoidon tuet olisivat nykyistä laajemmin toimijoiden metsänomistajapalveluissa käytössä, nykyisen Kestävän metsätalouden rahoituslain metsänhoitotukien tapaan. Uuden metsätalouden kannustejärjestelmä Metka myötä rahoitusta voi jatkossa hakea esimerkiksi pienimuotoisiin maanomistajakohtaisiin luonnonhoitohankkeisiin. Tämä voi lisätä maanomistajien kiinnostusta ja metsäpalveluiden tuottajien mahdollisuuksia tukien käyttöön.

Metsäkeskus on kuluvan vuonna saanut 1,28 milj. euron kertaluotoisen lisäyksen valtionapuun Helmi- ja Metso- ohjelmien toimeenpanoon, jota voidaan käyttää vuoden 2024 loppuun asti. Samanaikaisesti Metsäkeskuksen valtionaputoimintaan kohdistuu tulevina vuosina merkittävien säästötarpeita. Metsäkeskuksen on talouden ja omistajaohjauksen priorisointien takia erittäin vaikea sitoutua Helmi-ohjelman toteutukseen vuoden 2024 jälkeen, jolloin aiemmin myönnetty (Talousarvioesitys HE 154/2022 vp (19.9.2022)) rahoitus loppuu. Lisäksi Metsäkeskus katsoo, että koko toimialan on lisättävä panostaan

metsäluonnonhoidon toimeenpanossa merkittävästi, jotta haluttuihin monimuotoisuustavoitteisiin metsissä päästään.

## Momentti 30.40.46 Valtionapu Suomen metsäkeskukselle

Metsäkeskuksessa on ollut vuodesta 2020 alkaen käynnissä mittava tietojärjestelmien uudistamishanke, jolla on tähdätty digitaalisen asioinnin parantamiseen ja prosessien tehostamiseen. Samaan aikaan Metsäkeskuksessa on toteutettu metsävaratiedon keruun uutta inventointiohjelmaa 2020-2025, jonka myötä siirryttiin aiemmasta kymmenen vuoden inventointikierrosta nykyiseen kuusivuotiseen inventointikiertoon. Uusi inventointiohjelma on yli puolitoistakertaistanut vuosittaisen inventointipinta-alan aiempaa verrattuna. Lisäksi tulkinnassa käytettävien puustokoealoilta on alettu mittamaan mm. koepuiden tarkkaan sijaintia metsätiedon laadun parantamiseksi. Nämä muutokset ovat johtaneet työmäärän lisääntymiseen ja tarkkuusmittauksiin sopivien laitteistojen ja ohjelmien hankintaan.

Tietojärjestelmiin ja metsävaratiedon keruussa käytettäviin laitteisiin on investoitu vuosina 2020–2023 noin 9,1 miljoonaa euroa, ja vuoden 2024 investointisuunnitelma on 1,4 miljoonaa euroa. Vaikka metsävaratiedon tuotannon hehtaarikohtainen kustannus on jatkuvasti laskenut, on inventointikierron lyhentäminen kymmenestä vuodesta kuuteen vuoteen kasvattanut metsävaratiedon tuotannon vuotuista kustannusta noin kolme miljoonaa euroa. Uusi metsävaratieto on entistä tarkempaa ja ajantasaisempaa ja tarjoaa kustannus- ja laatuhyötyjä koko metsätoimialalle ja muulle hallinnolle.

Järjestelmäkehitystyötä ja muita tuottavuutta kehittäviä investointeja on rahoitettu sekä valtionavulla että Metsäkeskuksen taseella, minkä seurauksena Metsäkeskuksen tilinpäätös on ollut alijäämäinen vuodesta 2020 alkaen. Erityisen haastavia ovat olleet vuosi 2022, jolloin alijäämä oli 2,2 miljoonaa euroa ja kuluva vuosi 2023, jonka alijäämäennuste on 2,3 miljoonaa euroa. Metsäkeskuksella on ollut sekä maa- ja metsätalousministeriön että Metsäkeskuksen johtokunnan hyväksyntä alijäämäisille tilikausille. Alijäämävaltuutta on 5,25 miljoonaa euroa.

Metsäkeskus on rahoittanut kaikki muut tietojärjestelmäuudistukset tasevaroilla tai valtionavulla paitsi Metka-lainsäädännön vaatiman uuden järjestelmän, johon on saatu vuonna 2021 1,7 miljoonaa euroa erityisrahoitusta. Saatu rahoitus ei kuitenkaan kata kaikkia järjestelmän rakentamisen kuluja, vaan Metsäkeskus on rahoittanut tätä tietojärjestelmää omasta taseestaan 400 000 euroa. Metsäkeskus

katsoo, että Metsätalouden tukijärjestelmän hallinnointiin liittyvän tietojärjestelmän rakentamiseen pitäisi kokonaisuudessaan osoittaa erillisrahoitus. On kohtuutonta, että Metsäkeskus joutuu rahoittamaan lakimuutoksen vuoksi välttämätöntä hallinnontietojärjestelmää omasta taseestaan lähes puolella miljoonalla eurolla.

Tietojärjestelmien kehittämishanke ns. digitiekartta tulee päätökseen ja järjestelmillä tavoitellut tuottavuushyödyt alkavat näkyä. Säästöt eivät kuitenkaan realisoidu nopeasti, koska mm. Kemera/Metka -lainsäädännön muutos ja siihen liittyvät siirtymäajat aiheuttavat useamman vuoden uusien ja vanhojen järjestelmien rinnakkaiskäyttöä. Väistyvän kemera-tietojärjestelmän käytön ja ylläpidon vuotuinen kustannus on noin 460 000 euroa eli vuoteen 2026 loppuun mennessä kolmen vuoden aikana yhteensä 1 380 000 euroa. Kaikki uudistetut tietojärjestelmät vaativat lisäksi jatkokehitystä, jotta kaikki suunnitellut tuottavuutta parantavat ominaisuudet saadaan tuotantoon.

Metsäluonnon hoidon edistämisen momentille 30.40.45 esitetään vuodelle 2024 11 027 000 euroa, joka on 3 miljoonaa euroa yli nk. kehystason. Vakiintuneen tavan mukaan kehyksen ylittävien tukimäärärahojen hallinnointiin myönnetään ko. lisäystä vastaava resurssi. Vuoden 2024 talousarvioesityksessä näin ei ole menetelty. Metsäkeskus esittää lisättäväksi momentille 30.40.46 615 000 euroa, jolla hallinnoidaan momentin 30.40.45 kasvanut määräraha. Summa vastaa yhdeksää henkilötyövuotta matkakuluineen.

Metsäkeskuksessa on käynnissä taloudellisista ja tuotannollisista syistä muutosneuvottelut, joiden tavoitteena on talouden tasapainottaminen ja Metsäkeskuksen toiminnan uudistaminen. Muutosneuvottelut saattavat johtaa enintään 80 henkilön irtisanomiseen. Muutosneuvotteluiden myötä Metsäkeskuksen tehtäviä tullaan priorisoimaan ja kaikkia nykyisiä tehtäviä ei voitane tulevaisuudessa tehdä. Talous on ollut viime vuodet haastava ja vuodelle 2025 tulossa oleva valtionavun 2 miljoonaa euron leikkaus tekee tilanteesta entistäkin haastavamman.

Varautumisen ja huoltovarmuuden ministeriryhmä esitti keväällä 2022 energia- ja puuhuollon turvaamiseksi yksityisteiden ja siltojen kuntokartoitusta. Eduskunta myönsi lisätalousarviossa hankkeelle 5 miljoonaa euroa (mom. 30.40.46). Hankkeen tarve on ollut esillä jo pitkään, mutta Venäjän hyökkäyssodan myötä tarve aktualisoitui. Hankkeessa määritellään puu- ja energiahuollon kannalta keskeisimmät yksityistiet, ja tutkitaan näiden teiden ja teiden siltojen kunto. Lisäksi selvitetään energiahuollon näkökulmasta terminaaliverkostoa. Huonossa ja

erittäin huonossa kunnossa olevien teiden ja siltojen tiekuntiin ollaan yhteydessä ja opastetaan kohteiden kunnostuksessa. Hankkeessa kuntokartoitetaan noin 200 000 tiekilometriä ja 7 000 siltaa. Projektin päätoteuttajana toimii Suomen metsäkeskus, ja hankekumppaneina ovat muun muassa Suomen tieyhdistys, Väylävirasto, Huoltovarmuuskeskus ja ELY-keskukset.

Yksiteiden kunnolla on iso merkitys kaikille maa- ja metsätalouden elinkeinoille sekä tietenkin ylipäätään ihmisten elinmahdollisuuksille taajama-alueiden ulkopuolella. Hankkeen vaikutustulokset syntyvät vuosien myötä. Nyt saadaan koottua perustieto, jota kannattaa ylläpitää ja päivittää aina, kun uutta keilaustietoa syntyy tai kohteita kunnostetaan. Tietiedolle ja sen ylläpidolle tarvitaan jatkossa tietojärjestelmä, mikä on laajasti kaikkien operaattoreiden hyödynnettävissä. Laajan sidosryhmäkeskustelun myötä parhaimpana järjestelmän kehittäjänä, ylläpitäjänä ja tietojen päivittäjänä pidetään Suomen metsäkeskusta. Metsäkeskus tarvitsee tähän pysyvän valtionavun lisäyksen.

## Momentti 30.40.47 Tuki joutoalueiden metsitykseen

Momentille myönnetään vuonna 2024 3 490 000 euroa. Metsityksen tukemisen määräaikainen laki on voimassa vuoden 2023 loppuun saakka. Lain siirtymäsäännösten mukaan lain voimassaolon päättyessä vireillä olevat hakemukset käsitellään 30.6.2024 mennessä. Jo rahoitettujen hankkeiden hallinnointi jatkuu metsäkeskuksessa vuoden 2038 loppuun asti. Vaikka lain voimassa olo päättyy kuluvan vuoden lopussa, aiheuttaa sen toimeenpano ja valvonta siis Metsäkeskukselle niin henkilöstö kuin tietojärjestelmäkustannuksia aina vuoteen 2038 asti.

## Muut momentit:

Hankerahoitus: momentit 30.40.22 Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen; 30.10.64 EU:n ja valtion rahoitusosuus maaseudun kehittämiseen; 30.10.63 Maaseudun kehittäminen (maaseutupolitiikan neuvosto)

Hankerahoitusta metsään perustuvien elinkeinojen ja Kansallisen metsästrategian sekä Alueellisten metsäohjelmien toimeenpanoon voidaan saada useammalta momentilta. Kaikki mainitut momentit ovat tärkeitä Suomen metsäkeskukselle ja toimialan kehittämiselle. Esimerkiksi Alueellisten metsäohjelmien toimia rahoitetaan merkittävästi momentin 30.10.64 varoilla. Momentti 30.40.22 tarjoaa

puolestaan maa- ja metsätalousministeriölle mahdollisuuden toteuttaa kohdennettua rahoitusta metsäpolitiikan kannalta tärkeisiin kohteisiin.

Suomi maksaa EU jäsenmaksuja ja kehittämishankkeiden toteutus on tehokas ja tuottava tapa tulouttaa jäsenmaksuja. Monelle organisaatiolle ja toimialalle erilaiset EU:n kehittämisohjelmat ovat välttämätön keino kehittämistarpeiden toteutukseen, esimerkiksi Metsäkeskuksella koulutustehtävät ovat pääosin hankerahoituksen varassa. Hankerahoitus mahdollistaa uusien työmenetelmien ja -kalujen kehittämisen ja kentälle viennin. Hankerahoitus tukee hallitusohjelman tavoitteita, niin metsäalan uusiutumista, yrittäjyyttä kuin digitalisaation vauhdittamista.

Anna Rakemaa

metsäjohtaja

Suomen metsäkeskus